

Разговор

Ђакон Будимир Кокотовић МУЧЕНИЧКОМ КРВЉУ ЦРКВА СЕ НЕ РУШИ ВЕЋ ЗИДА

У овом броју *Винограда Господњега* доносимо разговор са ђаконом Будимиром Кокотовићем, службеником Библиотеке Патријаршије Српске, са којим смо разговарали о молитвеном поштовању и етосу светих мученика, као и о страдању свештенства у Другом светском рату.

Оче Будимире, мучеништво је у Цркви присутно од самих почетака њеног живота, а ми исповедамо да је Господ Христос Први Мученик. Замолићу Вас да нам на почетку разговора објасните смисао хришћанског мучеништва.

„Чашу коју ја пијем испићете” (Марк. 10, 39), рекао је Спаситељ Својим ученицима, а чаша коју је Господ испио није ништа друго до чаша голготскога страдања. Но, Спаситељу је сваки дан на овоме свету био по једна страшна Голгота и Његова *чаша меда* је потпуно ишчезла у бескрајној *чаши жучи*, коју је драговољно испио за наше спасење. Његове речи су се заиста испуниле: чашу коју је Он испио испили су и Његови ученици, свети апостоли, мученички пострадавши за свето Јеванђеље.

Спаситељ је Својим вернима предказао и следеће: „Тада ће вас предати на муке, и побиће вас, и сви ће вас народи омрзнути због имена мога” (Мат. 24, 9), али „ко претрпи до краја, тај ће се спасти” (Мат. 10, 22). Већ у *Делима айосћолским* видимо велика страдања хришћана; на хиљаде и хиљаде невиних људи је страдало за Име Христово од многобожачких царева. Црква је била гоњена све до доношења Миланског едикта 313. године. Међутим, страдања и гоњења хришћана су се догађала и после Миланског едикта, као и кроз потоњу хришћанску историју, све до данас.

У првим вековима хришћанства Црква је изнедрила многе свете мученике, који су, својом крвљу за Христа Господа, задобили венац мучеништва – венац Царства небеског. Они су темељ наше Цркве, због чега свети апостоли Павле и Јован саветују да се угледамо

Ђакон Будимир Кокотовић

на „облак сведока (мученика)”, који иду за Јагњетом Божјим у белим хаљинама, куд год оно пође (ср. Јевр. 12, 1 – 2; Откр. 7, 9 и 14, 4). О мучеништву за Христа пишу и ранохришћански свети Оци и Учитељи Цркве, од којих су многи и сами пострадали због вере, као што су свети Игнатије Богоносац, свети Јустин Философ, свети Иринеј Лионски и многи други. Ходећи путем Христовог Јеванђеља, многи верни постадоше жртве за веру и истину, а нарочито епископи, презвитери и ђакони, који су проповедали реч Господњу – од Јерусалима, где је међу првима пострадао свети архиђакон Стефан, затим свети апостол Јаков, брат Господњи и први епископ Јерусалима, све до Антиохије, Јеладе, Рима, али и до Сирмијума и Сингидунума (наши градови данас, Сремска Митровица и Београд). Дакле, и на простору данашњих српских земаља су, још у првим вековима хришћанства, пострада-

Разговор

дали многобројни мученици за веру Христову, попут светих Ермила, Стратоника, Доната, Фортуната и многих других који су на разне начине мучени и убијани. Не треба заборавити светог игумана Пајсија и ђакона Авакума ни многе друге страдалнике, пострадале за веру православну у вековима робовања под Турцима.

Прва богослужбена места су устројавана на гробовима светих мученика. Шта нам поручује ова освештана пракса у вези са поштовањем и прослављањем светих мученика?

Када су почела велика гоњења хришћана у првим вековима, једина сигурна места за молитву и проповед Јеванђеља биле су катакомбе (подземна гробља). Ту су хришћани сахрањивали мученике пострадале за веру. У катакомбама је служена Литургија на гробовима светих мученика, над чијим моштинама су пројављивана многобројна чудесна исцељења. Касније, у 4. веку, када су велика гоњења престала, на гробовима светих мученика хришћани су подизали храмове. И данас, приликом освећења храма, архијереј у Часну Трпезу полаже честице моштију светих мученика Цркве Христове. У сваком антиминосу, на којем се иначе савршава света Евхаристија, налазе се честице моштију светих мученика.

Замолићу Вас да нашим читаоцима објасните разлику између светих свештеномученика и свештеноисповедника.

Свети свештеномученици су они Божи угодници који су као свештенослужитељи Цркве (епископи, презвитери и ђакони) мученички пострадали за Христа и за хришћанску веру. Свети свештеноисповедници су такође били свештенослужитељи који су због вере пострадали, али, за разлику од свештеномученика, они нису мученичком смрћу скончали свој овоземаљски живот. И свештеномученици и свештеноисповедници су посведочили хришћанску веру и нису се одрекли Господа у тешким временима прогона и ратова.

Тако и у нашој новијој историји имамо свете свештеномученике Петра Сарајевског, Саву Горњокарловачког и Платона Бањалучког, који су мученички пострадали од усташког ножа или маља. Поред њих треба поменути и свете свештеноисповеднике Доситеја Загребачког, Иринеја Бачког и Варнаву Хвостанског, који су за веру претрпели страшна страдања, а касније су се упокојили од последица мучења.

Будући да се подробно бавите темом страдања Српске Цркве у Другом светском рату, можете ли нам рећи нешто више о страдању Цркве и свештенства у наведеном периоду?

Једно од највећих страдања у историји Српске Православне Цркве – од времена Светог Саве, првог архиепископа српског, па све до наших дана – догодило се у 20. веку. За време Балканског рата, 1912. године, аустроугарске власти су насилно укинуле српску народну аутономију, а годину дана касније, мученичком смрћу последњег карловачког патријарха Лукијана Богдановића, обезглављена је и Карловачка митрополија. Затим су уследила страдања наших архијереја, свештенства, монаштва и народа у Првом светском рату (1914 – 1918). Мученички је пострадао митрополит скопски Викентије Крцић 1915. године, а у злогласним логорима су били утамничени епископ нишки Доситеј Васић, епископ шабачки Сергије Григоријевић и умировљени митрополит рашко-призренски Нићифор Перић, који се од последица мучења упокојио у фебруару 1918. године. Највећи број српских свештеника је страдао од Бугара; многи су били интернирани са својим народом у логоре на територију данашње Бугарске (Софија, Сливен, Пловдив, Михаиловград, Стара Загора, Горно Паничерево, Велико Трново, Орханије, Казанлак, Хасково, Брезник, Радомир, Ђустендил, Дупница, Горња Џумаја, Кадин Мост, Плевен, Сомовит, Свиштоф, Лом и Шумен). Треба свакако споменути аустроугарске логоре за Србе: Нађмеђер, Нежидер, Арадску тврђаву, Добој, Болдогасоњ, Шопронек, Маутхаузен, Ашах на Дуна-

Разговор

ву, Хајнрихсгорин, Браунау... Ту је и манастир Гомирје у Лици, у којем су били утамничени многи православни свештеници. Нажалост, до данас не постоји научна студија о страдању Српске Православне Цркве у току Првог светског рата, а, према неким изворима, пострадао је преко четиристо педесет православних свештеника.

После непуне три деценије уследила су нова страдања Српске Православне Цркве, може се слободно рећи – највећа и најтрагичнија у историји српског народа. После бомбардовања Београда, 6. априла 1941. године, и почетка Другог светског рата у тадашњој Краљевини Југославији, Немци су анектирали северни део Словеније и окупирали Банат и Србију јужно од Дунава. Италија је узела део Словеније са Љубљаном, део Јадранске обале, придружила западни део Македоније, Косово и Метохију Албанији и поставила границу у Црној Гори. Мађарска је анектирала Прекомурје, Међумурје, Бачку и Барању, а Бугарска остатак Македоније и југоисточну Србију. Независна Држава Хрватска је створена 10. априла 1941. године, а њена територија је обухватала некадашњу Бановину Хрватску, Словенију, Босну и Херцеговину, као и део Далмације. Санџак је остао у италијанској зони интереса, а Немци су Нови Пазар задржали у саставу Србије, као и рудник Трепчу. Срем је припао под НДХ у октобру 1941. године.

У тим првим месецима рата на свиреп начин су убијена тројица архијереја са територије НДХ. Патријарх српски Гаврило Дожих је ухапшен, као и епископи жички Николај Велимировић, далматински Иринеј Ђорђевић и рашко-призренски Серафим Јовановић. Окупатори су протерали са епархија већ измучене архијереје: митрополита загребачког Доситеја и епископа захумско-херцеговачког Николаја, као и митрополита скопског Јосифа Цвијовића, епископа зворничко-тузланског Нектарија Круља, епископа злетовско-струмичког Викентија Проданова и епископа мукачевско-прашевског Владимира Рајића.

Епископи будимски Георгије Зубковић и бачки Иринеј Ђирић су остали на својим епархијама, али под сталном присмотром ма-

ђарских обавештајних служби. У јеку Другог светског рата, у зиму 1942. године, мађарски окупатори су извршили незапамћени злочин – Погром над Србима, Јеврејима и Ромима у јужној Бачкој. Такозвана Рација је спроведена у јануару 1942. године, када је масакрирано више хиљада људи (не мање од четири хиљаде). Убијани су у православним храмовима, у домовима, на улицама, а бацани су под лед Тисе и Дунава. Међу жртвама Погрома у Бачкој – чији прецизан број тешко да ће икада бити утврђен – треба поменути и многобројне жртве пострадале у Новом Саду за само три дана, од 21. до 23. јануара. У Погрому је пострадао и шеснаест свештеника Епархије бачке. Православна Црква их је, заједно са њиховом паством, унела у Диптих светих новомученика 2022. године. Благодарети труду и подвигу протојереја-ставрофора Владана Симића, протођакон Мирослава Николића и историчара Петра Ђурђева, 2023. године је, са благословом Његовог Високопреосвештенства Митрополита бачког г. Иринеја, објављено капитално дело – *Сјоменица Појрома у Бачкој 1941/1942. године*. У току рата, на територији Епархије будимске пострадао је свештеник Милош Апић, парох у Сантову. Овде свакако треба споменути епископа бачког Иринеја Ђирића, великог архијереја Српске Православне Цркве, који је у току рата успео да спасе преко две хиљаде осамсто деце из мађарског логора Шарвара. Мађарске власти су покушале да организују Мађарску Православну Цркву, о којој је писао блаженопочивши епископ шумадијски Сава Вуковић.

На територији НДХ су се нашле следеће епархије Српске Православне Цркве: бањалучка, горњокарловачка, дабробосанска, загребачка, зворничко-тузланска, захумско-херцеговачка, пакрачка, као и део Архиепископије београдско-карловачке (северно од Саве и Дунава). Један део Епархије далматинске се такође налазио под управом НДХ. Сви епархијски архијереји су поубијани и протерани, после чега су уследила страшна мучења и убијања свештенства, монаштва и верног народа. Усташке власти су отварале злогласне логоре смрти – Јадовно, Госпић, Паг, Стару Градишку, Јасеновац, Цапраг, Ко-

Разговор

привницу – а скоро сваки метар земље је био натопљен невинно проливиеном српском крвљу. Они који су успели да преживе усташки погром насилно су превођени у римокатоличку веру или су били интернирани у Србију. Одмах после оснивања НДХ забрањена је употреба ћириличног писма; брисано је све што је имало српско име, Србима је одузимана покретна и непокретна имовина; паљене су и рушене куће, храмови, манастири... Усташке власти су 1942. године вештачки створиле непризнату Хрватску Православну Цркву. Уништavana су вишевековна духовна и културна наслеђа која су сведочила о постојању српског народа и Српске Православне Цркве на том простору.

Колико је НДХ била геноцидна сведоче нам и два усташка логора за децу, у Јастребарском и у Сиску, у којима је уморено на стотине српске деце. Наша Црква их је, 2022. године, уврстила у Диптих светих као свету децу јастребарску и сисачку.

Само у Епархији горњокарловачкој, која је пре почетка рата имала сто осамдесет и два свештенослужитеља (активних и умировљених), мученички је пострадао осамдесет и један свештеник, заједно са епископом Савом Трлајићем. Од тога, шездесет и један је пострадао од усташа, пет од последица усташког мучења, једанаест од братоубилачке руке (партизанâ и четникаâ), док су четворица свештеника (Руса) погубљена као присталице такозване Хрватске Православне Цркве. Запаљени су конаци манастира Гомирја, девастиран је Епископски двор и Саборни храм у Плашком, а порушено, запаљено, опљачкано и девастирано преко две стотине храмова... Од тих болних рана Епархија горњокарловачка се није опоравила до данас.

Српска Православна Црква у Хрватској је дочекала крај рата као најтежи рањеник, како сведочи прота Душан Љ. Кашић, наводећи да је од девет епископа на том подручју преживео само један, а, према подацима из

Са изложбе о светом свештеноисповеднику Доситеју (Васићу)

1943. године, до тада је пострадао двеста седамнаест свештеника и око седамсто педесет хиљада верника. До краја рата је пострадао још двадесет и осам свештеника.

На основу извештаја Светог Архијерејског Синода, у двадесет и три епархије Српске Православне Цркве, у периоду од 1941. до 1945. године, пострадао је шесто двадесет и девет православних свештеника, од тога осамдесет и четири од Немаца, осам од Италијана, сто седамдесет и један од усташа, једанаест од Бугара, седамнаест од Мађара, петнаест од Арнаута, четрнаест од четника, два од недићеваца, два од љотићеваца, седам од енглеско-америчког бомбардовања, двеста деведесет и осам од партизанâ. Нажалост, овај број није коначан јер се још увек „скривају” имена свештеника пострадалих од партизанâ у току рата, а, нажалост, и у периоду после рата.

По завршетку рата, у доба „дароване слободе”, нове комунистичке власти су наставиле прогон Српске Православне Цркве, што нам најбоље потврђују исповедништва светог Иринеја (Ћирића) Бачког, светог Варнаве (Насића) Хвостанског и Беочинског, архијереја скопског Јосифа Цвијовића, дабробосанског Нектарија Круља, бањалучког Василија Костића, будимског Арсенија Брадваревића и преподобног аве Јустина (Поповића) Ћелијског.

Разговор

Које знамените архијереје, мученички пострадали у наведеном времену, бисте посебно издвојили?

Већ у првим месецима рата, 1941. године, само на територији НДХ мученички су пострадали митрополит сарајевски Петар Зимоњић, епископ бањалучки Платон Јовановић и епископ горњокарловачки Сава Трлајић. После хапшења и стравичног мучења митрополита Доситеја Васића у Загребу и епископа Николаја Јокановића у Мостару, усташке власти су их у бесвесном стању интернирале у Србију. Умировљени епископ пећки Јеротеј Гавриловић је био заточен у усташком логору у Славонској Пожеги, а после мучења је пребачен у Београд. Сва тројица су се упокојила од последица усташких мучења.

Епископ Горазд Павлик, чија Епархија чешко-моравска се тада налазила под канонском јурисдикцијом Српске Православне Цркве, стрељан је од Немаца 1942. године, а митрополит црногорско-приморски Јоаникија Липовац је страдао од комуниста на самом крају рата, 1945. године.

Свети Архијерејски Сабор наше Цркве прибројао је Лику светих свештеномученика и исповедника архијереје Петра Зимоњића, Доситеја Васића, Јоаникија Липовца, Платона Јовановића, Горазда Павлика и Саву Трлајића. Читајући њихова житија, која су идентична са житијима ранохришћанских мученика и исповедника, видимо њихов подвиг, страдање, а на првом месту непоколебиву веру у Христа Господа, Којем су, од младости своје па до краја овоземаљског живота, верно служили. Зато је тешко и незахвално појединачно издвојити неког пострадалог светог архијереја из тог периода страдања наше Цркве.

Црква је богочовечански организам и када један уд страда, страдају сви удови. Како је у време страдања изгледала организација Српске Православне Цркве и које детаље бисте посебно издвојили?

Као што сам већ споменуо, патријарх Гаврило Дожич је ухапшен и интерниран одмах

после немачког бомбардовања априла 1941. године. Слободе су лишени и епископи Николај Велимировић и Иринеј Ђорђевић. Шесторица архијереја су насилно протерана са својих епархијских катедр и привремено су се настанили у Београду. Прекинута је свака веза Светог Архијерејског Синода са већином епархија Српске Православне Цркве. Свакодневно су у Београд пристизале избеглице које су доносиле застрашујућа сведочанства о страдању Срба у скоро свим окупационим зонама.

Како је патријарх Гаврило био лишен слободе, а најстарији члан Светог Архијерејског Синода, епископ Иринеј Ђирић, био на територији мађарске окупационе зоне, митрополит скопски Јосиф је у Синоду преузео место председавајућег, као најстарији по посвећењу архијереј. Осим митрополита Јосифа чланови Синода су били епископ зворничко-тузлански Нектарије Круљ, нишки Јован Илић и тимочки Емилијан Пиперковић.

У току рата, митрополит Јосиф је, заједно са члановима Синода, успео да организује живот Српске Православне Цркве у веома тешким условима. При Канцеларији Светог Архијерејског Синода формиране су комисије које су од избеглица прикупљале сведочанства о страдањима Српске Православне Цркве у окупационим зонама. Само за Епархију горњокарловачку прикупљено је, залагањем проте Исе Пејновића, око шесто писаних сведочанстава и белешки о масовним страдањима православних верника и уништавању храмова. Митрополит Јосиф је успео да ухлебди многобројне прогнане свештенике, да обезбеди свештеничку сирочад и удовице... Уз највећи ризик је слао финансијску помоћ на Косово и Метохију, у Македонију, у Босну и Херцеговину, Далмацију и у друге крајеве. Упућивао је многобројне дописе и меморандуме како би спречио и зауставио страдање српског народа.

Велика су дела митрополита Јосифа у тим ратним годинама, годинама страдања, немаштине, страха. Али, његово име је уписано златним словима у нашу историју. Нажалост, страдање митрополита није завршено са завршетком рата него је настављено ње-

Разговор

говим прогањањем и у послератном периоду у комунистичкој Југославији.

До сада сте приредили неколико књига о страдању клира. Замолићу Вас да укратко упознате читаоце са њиховим насловима и садржајем.

Благодарећи Његовом Преосвештенству Епископу горњокарловачком г. Герасиму, епархијска издавачка установа „Мартириа“ из Карловца је објавила три моје књиге о страдању Карловачког владичанства у ратном и послератном периоду.

Поводом тридесет година од упокојења великог и мудрог архијереја наше Цркве, епископа горњокарловачког Симеона Злоковића, 2020. године сам приредио књигу под називом *Добри њасџир Карловачкој владичансџва*. Детаљно проучавајући његов живот и пастирски рад у многострадалној Епархији горњокарловачкој, кроз његов лични пример сам схватио важност истраживања страдања наше Цркве и молитвеног поштовања светих новомученика Српске Православне Цркве. Скоро четири деценије епископ Симеон је видао ране свог народа, поверене му пастве, обилазећи и служећи опела и парастосе над многобројним стратиштима на подручју Лике, Кордуна, Баније и Горског Котара. Навешћу само неколико великих стратишта, а заиста их има много на територији Епархије горњокарловачке: усташки комплекс логора Госпић – Јадовно – Паг, усташки логор за децу у Јастребарском, као и храмови у Глини, Теслином Смиљану, Садиловцу... Сваки метар земље Карловачког владичанства је натопљен крвљу српских новомученика који су пострадали само зато што су били православни Срби.

Епископ Симеон је са много љубави и пажње неговао успомену на свог претходника, епископа Саву Трлајића, као и на све пострадале свештенослужитеље Епархије горњокарловачке. Освећујући нове храмове у Глини, Госпићу, Садиловцу, Петрињи, Грачацу, Костајници, Хрватској Дубици и у многим другим местима, у том послератном, безбожном комунистичком времену, никада се

није либио да јавно говори о страдању своје епархије, нити да умањује број невиних жртава, својих епархиота, зарад лажног „братства и јединства“. И у његово време Црква је страдала од безбожне власти...

Заштитник и патрон Епархије горњокарловачке је свети свештенослужитељ Сава Горњокарловачки, који је мученички пострадао у лето 1941. године, заједно са великим бројем својих свештеника и верног народа, по свој прилици на Велебиту (Лика). Из љубави и поштовања према овом великом мученику Карловачког владичанства, 2022. године сам приредио књигу под називом *Боже мој, у Тебе се уздам. Свети свештенослужитељ Сава (Трлајић), епископ сремски и ѓорњокарловачки (1884 – 1941)*. Она представља до сада најопширнију објављену биографску целину о светом Сави Горњокарловачком, од његовог рођења у Молу (Бачка), до мученичке смрти, којој је са спремношћу и смиреношћу гледао у очи „и заједно са презвитерима часно пострадао, Христа сведочећи и кроз мучеништво вечност задобивши, овенчавши се венцем славе на небесима“, како је записано у његовом *џройару*. Књига је оцењена као значајни прилог српском мартирологијуму, саткан од проверених чињеница и базиран на анализи архивске грађе и докумената.

У тренутку када је завршавана припрема за штампу књиге о светом свештенослужитељу Сави Горњокарловачком, Свети Архијерејски Сабор је, 21. маја 2022. године, прибројао Лиду светих свештенослужитеља седамдесет тројицу свештеника и свештенослужитеља убијених у току Другог светског рата на подручју Епархије горњокарловачке. Тада ми је припала велика част да саставим животописе свештеника који су заједно са својим епископом пострадали за Христа. Књига је објављена 2024. године, под насловом *Свети свештенослужитељи ѓорњокарловачки. Мартирологиј (мученикослов) свештенсџва и монашџва Епархије ѓорњокарловачке*, као драгоценост сведочанство о највећем страдању у историји некада славног Карловачког владичанства и својеврсном сатирању тамошњег српског свештенства и народа од хрватских усташа. Рецензенти овог дела су

Разговор

протојереј-ставрофор др Ве-
либор Џомић и професор др
Владислав Пузовић. Главни део
књиге је посвећен животопи-
сима седамдесет тројице све-
тих свештеномученика горњо-
карловачких. Трудио сам се да
представим животе ових све-
штеномученика у целости, по-
себно истичући сведочанства о
њиховом мученичком подвигу.
Ова сведочанства се заснива-
ју углавном на необјављеној
архивској грађи, што књигу
чини јединственим и поузда-
ним извором података о вели-
чини жртве горњокарловачких
свештеника који су следовали
свом архипастору – светом све-
штеномученику Сави Горњо-
карловачком. Књига је више од
историјског документа; она је
дубоко духовно сведочанство о
вери, жртви и истрајности све-
штенства и монаштва Карло-
вачког владичанства у периоду
од 1941. до 1945. године.

Тако су у ове три књиге,
на више од хиљаду и петсто
страница, описана и документована страда-
ња и искушења ове мучене епархије у другој
половини 20. века. Унапред изражавам бла-
годарност свима онима који ће указати на
могућност евентуалне допуне и дораде ових
дела. Уз то, изражавам дубоку наду да ће ова
дела бити и подстицај будућим нараштајима
да крену у нове подухвате истраживања жи-
вота, пастирског рада и страдања архијереја,
свештенства, монаштва и верног народа
Епархије горњокарловачке у ратном и после-
ратном периоду друге половине 20. века.

Често можемо да чујемо питање: због чега Господ допушта страдање и који су плодови страдања за Христа? Оче Будимире, да ли бисте, кроз пример светих свештеномученика и свештеноисповедника, могли да дате одговор на наведена питања?

Једна од тајни за пра-
вославне вернике јесте сва-
како и тајна невиног стра-
дања народа Божјег. Кроз
читаву историју присутне
су многе пустоши, глад, зе-
мљотреси, поплаве, пожара,
грађански ратови, болес-
ти... И данас смо сведоци
свега овога и свакодневно
примамо информације о
страдању недужних и по-
стављамо питање: где је Го-
спод када дозвољава сва та
искушења? Зашто правед-
ници страдају у овом свету
и какав је смисао страдања
људи уопште ако полазимо
од чињенице да је Бог Љу-
бав (1Јов. 4, 16)? Можда нај-
бољи одговор на ова пита-
ња можемо пронаћи у Књи-
зи о праведном Јову. Он је,
по свом трпљењу и чврстој
вери у васкрсење из мр-
твих и живот у Богу, прави
духовни ослонац у нашим
личним страдањима и при-
мер за утеху.

Сва страдања у историји људског рода
су допуштена по Божјем Промислу. Господ
најбоље зна колики крст свако од нас може
да понесе и неће нам дати ништа што не мо-
жемо да понесемо. Зато, не треба да очајава-
мо као они који немају наде већ да се радује-
мо, чврсто верујући у свето Јеванђеље у којем
су дати одговори на сва наша питања и недо-
умице. Кроз свако страдање човек се духовно
лечи, спасава и припрема за велику славу –
Царство Божје. Јер, „Бог је тако заволео свет
да је Сина Свога Јединородног дао да нико ко
верује у Њега не пропадне него да свако има
живот вечни” (Јов. 3, 16).

Наши свети свештеномученици и ис-
поведници су понели крст који им је Господ
дао и без роптања су се пењали на Голготу
страдања. Били су спремни да се одрекну
себе и да пођу за Господом, верно следујући
Његовим божанским речима: „Јер ко хоће жи-

Разговор

вот свој да сачува, изгубиће га, а ко изгуби живот свој мене ради и Јеванђеља, онај ће га сачувати” (Марк. 8, 35). Зато их је Господ прославио, а Црква прибројала Лику светих.

Можете ли повући својеврсну паралелу између мученичких житија српских новомученика из свих српских крајева и указати на јединствену нит која их повезује? Шта је оно што је свима њима заједничко без обзира на то што су живели у различитим географским пределима и историјским периодима?

Кроз житија наших светих свештеномученика, свештеноисповедника и новомученика видимо, на првом месту, веру у Васкрслог Господа Исуса Христа. Чувајући своју веру православну, сви они су пошли путем Христове Голготе и непоколебиво кренули у сусрет Спаситељу.

Наша Српска Православна Црква је страдала у свим српским крајевима у Другом светском рату. Страдали су недужни, без кривице, без осуде, само зато што су били православни хришћани из српскога рода. Ниједног тренутка нису поклекли пред моћницима овога света, нити су се одрекли своје вере. Многи од њих су могли да оду, да напусте своје епархије, парохије, манастире, села или градове, али сви они су остали са својим народом, са својом паством, јер „пастир добри живот свој полаже за овце” (Јов. 10, 11).

Они су дословно поновили подвиге ранохришћанских мученика бивајући уморени различитим мукама које су описане у житијима хришћана пострадалих у Римском Царству. На место колосеума у Риму и стратишта широм Мале Азије и Свете Земље, после седамнаест векова, дошла су губилишта на Велебиту, у Јасеновцу, Глини, Шајкашкој, Новом Саду, Шумарицама, Пребиловцима, на Гаравицама и у свим местима где су живели православни Срби. Страдали су од Бугара, Италијана, усташа, Мађара и Немаца искључиво зато што су били православни Срби, али су страдали и од братоубилачке руке, опет само зато што су били православни Срби.

Оно што повезује све страдалнике у Дру-

гом светском рату, али и уопште у 20. веку, јесте да су у вери издржали све до крви, а сви знамо да се мученичком крвљу Црква не руши већ зида!

Оче, која је Ваша порука читаоцима листа Епархије бачке?

Блаженопочивши епископ Симеон Злоковић је једном приликом записао следеће: „Сваки народ у својој историји има и своје велике људе, који надахњују епохе, стварају прекретнице, почињу и чак одређују историју народа. То су обично оне снажне личности које из недара духа народа, као посланици Божји, изазивају и покрећу живе снаге и утврђују их у организам светске историје.” У овом опису свакако препознајемо и карактеристике снажне личности епископа бачког др Иринеја (Ћирића), који је, у тешком времену, свом народу био покретач снаге и узора, полагајући целог себе за Цркву Христову. Из тог разлога, у богатој историји Епархије бачке – у којој су позната имена чак десеторице епископа и пре Велике сеобе Срба 1690. године – у реду најзнаменитијих архијереја посебно место заузима управо лик светог Иринеја, епископа бачког, исповедника вере.

Целокупан његов овоземаљски живот је био обележен жртвовањем и страдањем за друге, за оне који су му били поверени као архијереју. Његов живот су обележила и велика лична страдања – делио је судбину са својом паством и као добри пастир никада није остављао своје стадо. То нам сведоче и свети мученици бачки, савременици светог Иринеја, који су пострадали за Христа у току Другог светског рата.

Зато је порука свима нама, а посебно епархијотима Епархије бачке, да се увек треба угледати на свете и светле примере из житија светог Иринеја, епископа бачког, исповедника вере, и светих мученика бачких, који су својим овоземаљским животом, љубављу, подвизима и страдањима задобили Царство небеско и постали наши усрдни молитвеници пред Престолом Божјим.

Разговарао катихета Бранислав Илић